

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Nc/12/2015
Identifikačné číslo spisu:	8615203232
Dátum vydania rozhodnutia:	29.12.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8615203232.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci maloletej P., narodenej X. júna XXXX, bývajúcej u matky, zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, dieťa rodičov matky V. bývajúcej v E., zastúpená JUDr. Alojzom Naništom, advokátom so sídlom v Prešove, Sládkovičova 8 a otca P., bývajúceho v S., zastúpeného advokátskou kanceláriou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law Firm s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kmeťova 26, o úpravu styku s maloletou, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 2 P 16/2015 a na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 11 NcC 14/2015, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Prešove JUDr. Peter Šamo, JUDr. Marek Kohút a JUDr. Jozef Škrab n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 11 NcC 14/2015 (vec Okresného súdu vo Svidníku sp. zn. 2 P 16/2015).

Odôvodnenie

Matka maloletého dieťaťa vo svojom písomnom podaní doručenom predsedníčke Krajského súdu v Prešove 3. decembra 2015, ktoré doplnila podaniami doručenými krajskému súdu 7. decembra 2015 a 10. decembra 2015, namietala zaujatosť tak sudkyne Okresného súdu Svidník ako aj sudcov Krajského súdu v Prešove. V podaniach poukázala na tendenčné a zaujaté konanie krajského súdu v prospech otca maloletej, keď bolo evidentné, že tento súd dlhodobo prehliada najlepší záujem maloletého dieťaťa, pričom naopak, záujmy otca zvyšuje nad záujmy maloletej. Uviedla, že k podozreniu zo zaujatosti krajského súdu pre pomer k jednej zo strán v konaní prispieva aj tá skutočnosť, že W., starý otec maloletej, je vysoko postaveným funkcionárom Prešovského samosprávneho kraja vo funkcii riaditeľa Centra sociálnych služieb Dúhový sen Kalinov, s prirodzeným napojením na elitu Prešovského samosprávneho kraja a aj s tým zodpovedajúcim okruhom známych osôb. Tvrdila, že krajský súd sa už od počiatku konania postavil na stranu otca maloletej. Na základe uvedených skutočností navrhla vec na prejednanie a rozhodnutie prikázať inému krajskému súdu v Slovenskej republike.

Krajský súd v Prešove uznesením z 3. decembra 2015 sp. zn. 11 NcC 14/2015 rozhodol o námietke zaujatosti matky maloletej tak, že JUDr. Anna Frigová, sudkyňa na Okresnom súde Svidník, nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Prešove (§ 16 ods. 1 O.s.p.) preskúmal vec a posúdil opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď :

1. k veci, v rámci, ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom, alebo rýdzo osobnom pomere (tak pozitívnom alebo negatívnom) k nim, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Explicitne je definované tzv. zákonné vylúčenie sudcu a to vtedy, ak sudca rozhodoval vec na súde nižšieho stupňa, a naopak (§ 14 ods. 2 O.s.p.). V prejednávanej veci o takýto prípad nejde.

Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy SR), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelennej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné

brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (viď napríklad Piersack c. Belgicko).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno (pre vnútornú potrebu). Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESĽP dôkaz o skutočnej zaujatosti (viď napríklad Hauschildt c. Dánsko). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom, na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu.

Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt c. Belgicko). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar c. Spojené kráľovstvo) a vyvolávajú relevantnú obavu z nedostatku nezaujatosti.

Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti

na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokúvania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESĽP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah

k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhládnuv od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESĽP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

V prejednávanej veci matka maloletej vyvodzovala zaujatosť sudcov Krajského súdu v Prešove, tak pre pomer ku jednej zo strán v konaní ako aj pre pomer sudcov k prejednávanej veci. Tvrdila, že starý otec maloletej ako vysoko postavený funkcionár Prešovského samosprávneho kraja je napojený na elitu Prešovského samosprávneho kraja a aj s tým zodpovedajúcim okruhom známych ľudí.

Podľa Rozvrhu práce Krajského súdu v Prešove na rok 2015 danú právnu vec je príslušný prejednať a o nej rozhodnúť senát v zložení zo sudcov JUDr. Petra Šama, JUDr. Jozefa Škraba a JUDr. Mareka Kohúta. Uvedení sudcovia vo svojich vyjadreniach uviedli, že nemajú žiaden vzťah k veci, ani k účastníkom konania a necítia sa byť zaujatí vo veci.

Keďže konanie a rozhodovanie iných sudcov Krajského súdu v Prešove než uvedených sudcov v danej právnej veci neprichádza do úvahy, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o námietke zaujatosti matky maloletej len vo vzťahu k týmto zákonným sudcom.

Vychádzajúc z vyjadrení sudcov príslušného súdu, z ktorých vyplýva, že nemajú žiaden pomer k veci, k účastníkom konania a ani zástupcom účastníkov, keď ani ďalší obsah spisu z objektívneho hľadiska nezakladá žiadne pochybnosti o nezaujatosti týchto sudcov, Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil žiaden relevantný dôvod v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p., ktorý by ich vylučoval z prejednávania a rozhodovania tejto veci. V tejto súvislosti nadriadený súd zároveň pripomína, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom (porovnaj § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z.). Nezávislosť sudcu treba o. i. vidieť aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému aj konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí).

Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti JUDr. Petra Šama, JUDr. Jozefa Škraba a JUDr. Mareka Kohúta, a preto rozhodol, že ich nevylučuje z prerokovania a rozhodovania danej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.